

V T Á Č I A C H R Í P K A

(*informatívny materiál
pre chovateľov hydiny*)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR
Štátna veterinárna a potravinová správa SR

Aviárna influenza (vtáčia chrípka) sa v súčasnosti považuje za závažné ochorenie domácej hydiny a voľne žijúceho vtáctva, ktoré má v krajine s výskytom zdravotný, ekonomický, sociálny a politický dopad. Hrozba vtácej chrípky vychádza z antigénnej štruktúry vírusu, ktorý na základe prítomnosti povrchových proteínov (hemagglutinín a neuraminidáza) môže vytvoriť 16 resp. 9 subtypov. Doposiaľ vo svete na základe schopnosti

genetickej modifikácie vírusu vtácej chrípky bolo u voľne žijúceho vtáctva, domácej hydiny a ľudí diagnostikovaných 144 možných kombinácií vírusu. Nebezpečenstvo nízkopatogénneho vírusu vtácej chrípky spočíva v tom, že dokáže prežívať dlhé obdobie v prirodzenom rezervoári voľne žijúcom vtáctve bez vyvolania klinických príznakov ochorenia. Po nakazení domácej hydiny sa väčšinou mení na vysokopatogénny kmeň, ktorý vyvolá klinické príznaky ochorenia a úhyn zvierat v priebehu niekoľkých hodín až dní. O narastajúcom význame vtácej chrípky vo svete v ostatnom období poukazuje skutočnosť, že medzi rokom 1959 až 1998 bolo chorobou postihnuté 23 miliónov hydiny, ale po roku 1999 viac ako 200 miliónov. Pri výskyte vtácej chrípky (vírus H7N7) v Holandsku v r. 2003 bolo usmrtených viac ako 30 miliónov domácej hydiny. Pri výskyte vtácej chrípky spôsobenej vírusom H5N1 sa zatiaľ muselo usmrtiť napr. v Číne 21,1 miliónov hydiny, Vietname 3,702; v Turecku 1,596; v Rumunsku 53 tisíc.

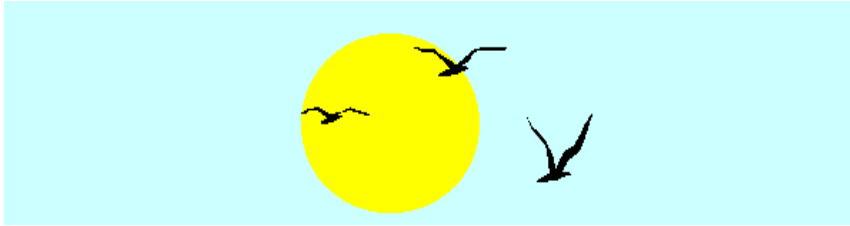
Pokiaľ sa vysoko virulentným kmeňom aviárnej influenzy zo živej alebo uhynutej hydiny, kontaminovaných surovín a potravín z hydiny, peria, trusu a kontaminovaných nástrojov a pomôcok nakazí človek, dochádza k ďalšiemu nárastu jeho patogenity. Vírus vtácej chrípky získava schopnosť rozmnožovať sa v ľudskom organizme, šíriť sa z človeka na človeka a vzniká pandémia chrípky. Prvá z takýchto pandémieí bola v r. 1918 v Španielsku známa ako španielska chrípka, počas ktorej na základe odhadov zomrelo 40 až 60 miliónov ľudí. V roku 1997 v Hong-Kongu bolo vírusom chrípky H5N1 infikovaných 18 ľudí, z ktorých 6 zomrelo. Doposiaľ na infekciu chrípky H5N1 zomrelo 81 ľudí, z toho najviac vo Vietname (42).

Cielom publikácie, ktorá sa Vám dostáva do rúk je informovať o zdravotných a epizootických aspektoch vtácej chrípky v náväznosti na medicínsky význam u zvierat a ľudí a ekonomický dopad na chov hydiny. Popísané sú vlastnosti vírusu, jeho prežívanie vo vonkajšom prostredí, spôsob šírenia z nakazenej hydiny a jej produktov na zdravú hydinu prípadne ľudí. V tomto kontexte je zvláštna pozornosť venovaná voľne žijúcemu vtáctvu ako prirodzenému rezervoáru nízko patogénnych kmeňov vtácej chrípky. Časť odborného textu je zameraná na popis klinických príznakov ochorenia u hydiny, aby chovateľ dokázal zachytiť nákazu na začiatku ochorenia. Najdôležitejšia časť publikácie popisuje zásady ochrany domácej hydiny (velkochovy, drobnochovy, okrasné a exotické vtáctvo) pred zavlečením nákazy. V tejto súvislosti sú popísané zásadné postupy Štátnej veterinárnej a potravinovej správy a chovateľa v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu vtácej chrípky u domácej hydiny alebo voľne žijúceho vtáctva. Súčasťou odborného textu je predstavenie systému monitoringu vírusu vtácej chrípky, ktoré vykonávajú organizácie Štátnej veterinárnej a potravinovej správy na Slovensku u domácej hydiny a voľne žijúceho vtáctva.

Autorský kolektív predpokladá, že predkladaný odborný materiál o vtácej chrípke prispeje k odbornému povedeniu chovateľov hydiny, spracovateľov hydiny a hydinových produktov, poľovníkov a ochrancov prírody, ostatných odborníkov a bežného obyvateľstva. Publikácia o aviárnej influenze je využiteľná vo veterinárskom, agropotravinárskom vzdelávaní, výskume a u pracovníkov kontrolných a riadiacich organizácií.

**Za autorský kolektív
Jozef Bíreš**

Charakteristika

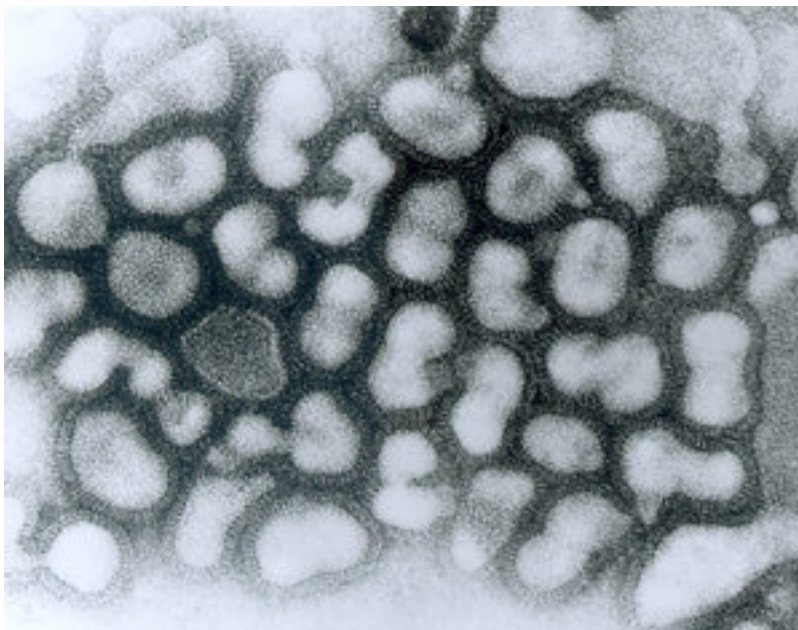
Chríпка vtákov (Avian influenza – aviárna influenza) je infekčná vírusová choroba domácich, volne žijúcich a exotických vtákov. Vyskytuje sa

hlavne u moriek, kačiek, husí, kury domácej, perličiek, prepelíc, holubov, bažantov, jarabíc, labutí, kormoránov, čajok, hrdličiek, škorcov, drozdov, lastovičiek, vrabcov, u predstaviteľov nadradu Bežce (pštrosy, emu).

Vírus vtácej chrípky

Pôvodca chrípky vtákov je vírus patriaci do čelade Orthomyxoviridae, rodu Influenzavirus A. Na základe prítomnosti povrchových antigénov, ako je hemaglutinín (H) a neuraminidáza (N) sa tieto vírusy delia na podtypy, pričom existuje 16 známych typov proteínu H a 9 typov proteínu N. Tieto subtypy sa v prírode vyskytujú v rôznych kombináciách, vznikajú nové vírusy.

Tieto antigény majú dôležitú úlohu pri napadnutí buniek: hemaglutinín je zodpovedný za prichytenie vírusu k receptorom bunkového povrchu a neuraminidáza je enzým, ktorý umožní vírusu adsorbovať sa do napadnutej bunky.

vírus vtácej chrípky (pod elektrónovým mikroskopom)

Odolnosť vírusu

Vírus v truse prežíva 30 dní pri teplote 4 °C, alebo 7 dní pri 20 °C, pri izbovej teplote na slame 28 dní a na vajcovej škrupine 8 dní. Vírus je schopný nejaký čas prežiť aj vo vode. Je stabilný pri pH 7-8, ale kyslé prostredie ho ničí. Je citlivý na éter, jód, amónne soli a tukové rozpúšťadlá (Švrček a kol., 2001).

V súčasnosti je nedostatok vedeckých údajov ohľadom prežívania vírusu vtácej chrípky v spracovaných výrobkoch počas ich fyzikálnych úprav. Doba termálnej inaktivácie vírusu pri 56 °C sa pohybuje od 15 minút do 6 hodín.

Z dezinfekčných prostriedkov účinných proti vírusu vtácej chrípky sú: 2- 4 % lúh sodný, 2- 4 % chlórové vápno, 4- 8% chloramin B a môže sa použiť aj formalín v 10% koncentrácii.

Priebeh ochorenia:

Vtáčia chrípka vyvoláva u hydiny dve rôzne klinické formy :

1. **vysokopatogénnu vtáčiu chrípku – HPAI**, ktorá je vyvolaná len niektorými vírusmi podtypov H5 a H7. Tieto spôsobujú systémové infekcie, obvykle je pozorovaný náhly úhyn, choroba je extrémne nákazlivá, úhyn v rámci krdľa je až 100 %,

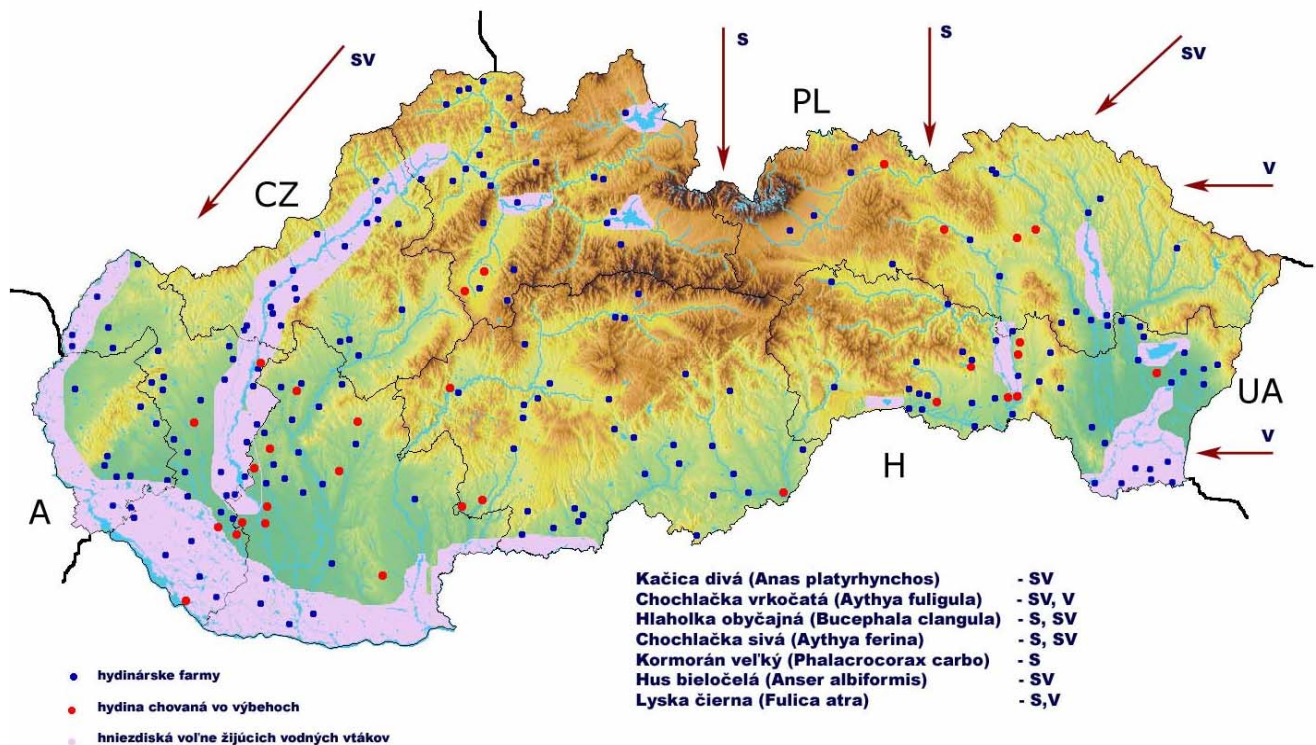
2. **nízkopatogénnu vtáčiu chrípku – LPAI**, ktorú môžu vyvolať vírusy patriace všetkým H podtypom, vyvolávajú len miestne infekcie, s miernejšími klinickými príznakmi ako sú mierne dýchacie príznaky, problémy so znáškou, alebo príznaky môžu aj chýbať tzv. asymptomatické formy.

Zdroj nákazy:

LPAI vírusy podtypov H5 a H7 predstavujú predchodcov HPAI, nakoľko môžu mutovať po ich vstupe do organizmu hydiny. Tieto vírusy prežívajú v prírode v populáciách voľne žijúcich vtákov, hlavne vodného vtáctva, ktoré predstavuje stále prítomný zdroj LPAI pre hydinu.

Vyššie riziko nakazenia vtáčou chrípkou majú tie chovy hydiny, ktoré sa nachádzajú pod migračnými cestami voľne žijúceho vtáctva, alebo v tesnej blízkosti miest slúžiacich k ich rozmnožovaniu alebo odpočinku. Slovensko má rizikové zóny v blízkosti vodných plôch a brehov veľkých riek s ohľadom na migračné smery sťahovania vtáctva, oblasti hniezdenia voľne žijúceho vtáctva a na základe koncentrácie fariem hydiny, hlavne vodnej s otvoreným spôsobom chovu (vid. mapa SR)

Hydina, voľne žijúce vodné vtáctvo a migračné trasy v Slovenskej republike

Klinické príznaky:

Dĺžka inkubačnej doby závisí od viacerých faktorov, ako je množstvo a patogenita vírusu, cesta infekcie, druhová vnímavosť. Prvé klinické príznaky po nakazení sa objavujú od niekoľkých hodín až do 3 dní u individuálnych vtákov.

V rámci krdla dynamika prenosu tejto infekcie je ovplyvnená veľkosťou krdla, hustotou, systémom chovu, cestou kontaktu medzi krdlami a môže trvať viac ako 14 dní.

Prejavy choroby sú veľmi variabilné, závisia od biologických vlastností vírusu, od individuálnych vlastností hostiteľa – vek, pohlavie, druh ,konkurenčné infekcie – a významnú úlohu zohrávajú aj faktory prostredia.

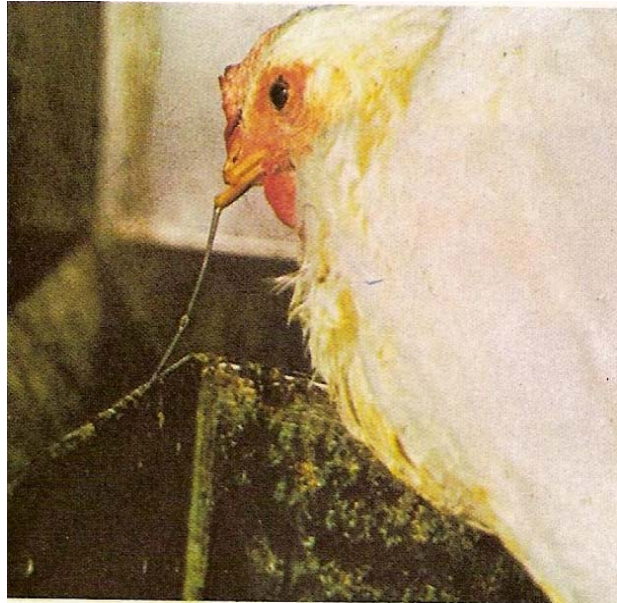

Hlavnými klinickými príznakmi chrípky vtákov je strata plachosti, znížená aktivita a príjem krmiva, postihnuté jedince sa zhlukujú pod tepelným zdrojom, majú našuchorené perie, nosnice častejšie kvokajú, klesá znáška. Objavujú sa aj respiračné príznaky ako sú kašeľ, kýchanie, chraptot, nadmerné slzenie, opuchy hlavy, viečok, výtok z nosových otvorov. Ďalej sa vyskytujú aj poruchy tráviaceho (hnačky) a nervového systému (krče, poruchy pohybu, strata plachosti). Tieto príznaky sa vyskytujú ojedinele alebo v kombinácii.

Edematózný cyanotický hrebienok a lalôčik sliepky

Nadmerná tekutina v respiratórnom aparáte

Krvavá kloaka a tmavosfarbená koža uhynutej sliepky

Edematózne lalôčiky

Šírenie vírusu:

Vírus sa z organizmu vylučuje sekrétmi horných dýchacích ciest – kvapôčkami, kašľom, kýchaním - a trusom.

Vírus sa v chove šíri **horizontálne** po kontakte s chorými vtákmi, prostredníctvom ošetrovateľov, kontaminovanými predmetmi, dopravnými prostriedkami, krmivom a vodou a **vertikálne** násadovými vajcami a infikovaným semenom pri inseminácii.

V populácii voľne žijúcich vtákov sa vírus šíri ako oro-fekálna infekcia.

Migrujúce vtáctvo a vtáčia chrípka

V roku 2005 v Európe došlo k prepuknutiu vysokopatogénnej vtácej chrípky a preukázalo sa, že infekcia bola zavlečená z Ázie prostredníctvom migrujúcich vtákov. Najväčšie riziko v šírení vírusu vtácej chrípky predstavujú nasledovné druhy migrujúcich vtákov: Hus bieločelá (*Anser albifrons*), hus siatinná (*Anser fabalis*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), kačica chriplavá (*Anas strepera*), kačica ostrochvostá (*Anas acuta*), kačica lyžičiarka (*Anas clypeata*), kačica hvízdavá (*Anas penelope*), kačica chrapkavá (*Anas crecca*), kačica chrapľavá (*Anas querquedula*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*), pobrežník bojovný (*Philomachus pugnax*), čajka smeživá (*Larus ridibundus*), čajka sivá (*Larus canus*).

Sezónne migrácie sa prejavujú najviac v severnom a miernom pásme, do ktorého spadá Európa, prevažná časť Ázie a Severnej Ameriky, takže nastáva riziko medzikontinentálnej migrácie vírusu chrípky. Všeobecné pravidlo, že vtáky v jeseni letia na juh, a v jarnom období na sever, nezodpovedá úplne skutočnosti. Smer migrácie vtákov môže byť aj juhozápadný, západný, alebo východný.

Poštové holuby a vtáčia chrípka

Poštové holuby nepredstavujú závažné nebezpečenstvo pri šírení vtácej chrípky. Experimentálne dôkazy naznačujú, že je veľmi ťažké infikovať holuby s chrípkovými vírusmi, avšak možnosť, že holuby môžu prenášať pasívne vtáčiu chrípku nemožno vylúčiť, už len vzhľadom na fakt, že poštové holuby sú súčasťou medzinárodných obchodov a sú úmyselne púšťané na dlhé vzdialenosti.

Monitoring a organizácia odberu vzoriek

V Slovenskej republike sa vykonáva monitorovací program, ktorým sa sleduje potenciálny výskyt vírusu vtácej chrípky na našom území. Do programu sú zahrnuté všetky druhy hydiny, ako sú kury, morky, vodná hydina, farmové vtáky a voľne žijúce vtáky. Monitoring prebieha podľa Plánu prieskumu aviárnej influenzy u hydiny a voľne žijúcich vtákov na Slovensku.

Príslušné Regionálne veterinárne a potravinové správy, na území ktorých sa nachádzajú hydínové bitúnky, zabezpečia odber vzoriek na sérologické vyšetrenie u hrabavej a pernatej zveri z farmových chovov, z každého chovu v počte 5 vzoriek krvi, od vodnej hydiny z každého chovu 40 – 50 vzoriek krvi, ďalej výter z kloaky od vtákov z nadradu Bežce z každého chovu najviac 5 vzoriek. V prípade, keď počas roka nebude hydina z chovu odsunutá na zabitie, alebo bude zabitá mimo územia SR, príslušné RVPS zabezpečia odber vzoriek krvi priamo v chove. Odber vzoriek trusu alebo kloakálnych výterov voľne žijúcich vtákov zabezpečia RVPS v čase loveckej sezóny príslušných druhov vtákov na jeseň a v období skorej zimy. Keď nie je povolený odstrel, v období od 16.1 do 15.9. sa vykonáva monitorovací odstrel na základe výnimky, aby bolo možné vykonať vyšetrenie aj v tomto období.

Detekcia vírusu vtácej chrípky za rok 2005

		počet vyšetrených vzoriek	počet vyšetrených fariem	počet pozitívnych vzoriek	počet pozitívnych fariem
hrabavá hydina	brojler	53	8		
	nosnica	23	13		
	spolu	76	21		
vodná hydina	hus	122	4		
	kačka	98	7		
	spolu	220	11		
morky	morka	15	3		
farmové vtáky	bažant	138	23		
	pštros	87	29		
	jarabica	7	2		
	prepelica	5	1		
	perlička	1	1		
	holub	10	3		
	divá morka	5	1		
	divá kačka	37	6		
	spolu	290	66		
okrasné vtáky	papagáj	3	3		
	andulka	12	3		
	kanárik	2	1		
	spolu	17	7		
celkom		603	108		

Prehľad výsledkov monitoringu v roku 2005 na Slovensku

Serologický monitoring vtácej chrípky za rok 2005

		AIV			
		počet vyšetrených vzoriek	počet vyšetrených fariem	počet pozitívnych vzoriek	počet pozitívnych fariem
hrabavá hydina	brojler	734	96		
	mládka	35	6		
	nosnica	205	27		
	spolu	974	129		
vodná hydina	hus	40	1		
morky	morka	56	9		
farmové vtáky	bažant	119	22		
	pštros	20	4		
	jarabica	10	2		
	holub	2	1		
	divá morka	10	2		
	spolu	161	31		
celkom		1231	167		
Serologický monitoring vtácej chrípky za rok 2005		počet vyšetrených vzoriek	počet pozitívnych vzoriek		
voľne žijúce vtáky	divá hus	1			
	divá kačka	2			
spolu		3			

Detekcia vírusu vtácej chrípky za rok 2005 – voľne žijúce vtáky

druh	AIV	
	počet vyšetrených vzoriek	počet pozitívnych vzoriek
holub	38	
hrdlička	11	
čajka	1	
vrabec	3	
sýkorka	4	
straka	5	
ďateľ	4	
drozd	19	
divá hus	2	
divá kačka	134	
lastovička	1	
sojka	5	
sokol	3	
trasochvost	1	
sova	3	
sluka	2	
škorec	2	
vrana	4	
labuť	8	
jastrab	1	
kavka	1	
glezg	2	
žlna	1	
volavka	1	
bažant	63	
neoznačené	9	
spolu	328	

Odber vzoriek

Pre izoláciu vírusu od chorých vtákov sa odoberajú výtery z kloaky, nosné a tracheálne výtery, z čerstvých hydínových kadáverov sa odoberá trus, obsah čriev, mozog, priedušnica, pľúca, pečeň, slezina, iné zreteľne postihnuté orgány. Na sérologické vyšetrenie sa odoberú vzorky krvi. Je veľmi dôležité venovať veľkú pozornosť skladovaniu a transportu vzoriek. V prípade ak nie je zabezpečený transport vzoriek do laboratória do 48 hodín v prepravnom médiu pri teplote 4 °C, vzorky budú uložené a prepravené v suchom ľade pri teplote – 70 °C.

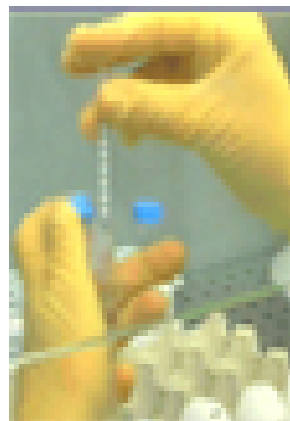
V prípade nálezu uhynutých vtákov alebo neprirodzene sa správajúcich voľne žijúcich vtákov sa tento bezodkladne hlási na príslušnú regionálnu veterinárnu a potravinovú správu. Veterinárny inšpektor vykoná obhliadku a posúdi, či zviera je vhodné na laboratórne vyšetrenie. Dôležitou zásadou pri nájdení uhynutého jedinca je, nedotýkať sa kadáveru.

Diagnostika

Laboratórnu diagnostiku vykonáva Národné referenčné laboratórium – Štátny veterinárny ústav vo Zvolene. Národné referenčné laboratórium všetky výsledky serologického a kultivačného vyšetrenia predloží Štátnej veterinárnej a potravinovej správe SR a ďalej budú predložené do Referenčného laboratória spoločenstva (CRL) Európskej únie so sídlom vo Weybridge vo Veľkej Británii na porovnanie výmeny a toku informácií.

Na potvrdenie vírusu chrípky sa používajú nasledovné diagnostické metódy:

- ✚ izolácia vírusu – na kuracích embryách, na orgánových kultúrach,
- ✚ ELISA
- ✚ imunodifúzny test v agarovom géli
- ✚ hemaglutinačno – inhibičný test
- ✚ PCR-metóda

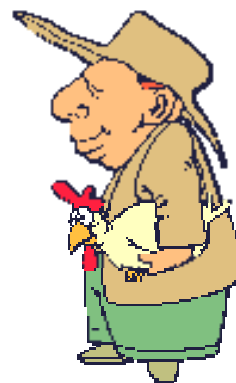

Podозrenie na vtáčiu chrípku:

Podľa § 16 ods. 3 zákona č. 488/ 2002 Z. z. je vlastníkom alebo držiteľom zvierat povinný hlásiť orgánu veterinárnej správy podozrenie alebo výskyt moru hydiny (zníženie príjmu krmiva a vody, zvýšený úhyn, pokles znášky, akýkoľvek klinický prejav alebo posmrtná zmena, ktorá svedčí pre vtáčiu chrípku).

V chove, v ktorom bolo vyslovené podozrenie z infekcie aviárnou influenou, začne úradný veterinárny lekár bezodkladne úradné vyšetrenie s cieľom potvrdiť alebo vylúčiť prítomnosť klasického moru hydiny:

1. dá odobrať vhodné vzorky na laboratórne vyšetrenie,
2. zabezpečí v chove úradný dozor a uzatvorí chov,
3. nariadi vykonať súpis hydiny v chove,
4. nariadi izoláciu podozrivej hydiny, bez možného kontaktu s inou hydinou,
5. zakáže presuny hydiny z príslušného chovu alebo do príslušného chovu,
6. zakáže z chovu odsun vajec,
7. nariadi, aby boli vo vchodoch a východoch z budov, v ktorých je ustajnená hydina, ako aj vo vchodoch do chovu a východoch z chovu umiestnené vhodné dezinfekčné rohože a dezinfekčné brody.

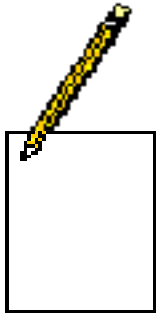

Tlmenie nákazy

Ak sa v chove úradne potvrdí diagnóza aviárnej influenzy, príslušný orgán veterinárnej správy postupuje podľa NV SR 310/2003 Z. z. o opatreniach na tlmenie klasického moru hydiny, podľa zákona č. 488/2002 o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov a podľa Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu klasického moru hydiny (aviárnej influenzy) na území Slovenskej republiky.

V prípade potvrdenia klasického moru hydiny v chove príslušný orgán veterinárnej správy nariadi nasledovné opatrenia:

1. Bezodkladne na mieste v ohnisku nákazy usmrtiť všetku hydinu v chove, uhynutá alebo usmrtená hydina a všetky vajcia musia byť zneškodnené tak, aby sa znížilo riziko šírenia choroby na minimum. Zneškodniť alebo vhodne ošetriť všetok materiál a všetky odpady, ktoré môžu byť kontaminované. Vyhľadať a zničiť hydínové mäso pochádzajúce zo zvierat z príslušného chovu a násadové vajcia znesené v období predpokladanej inkubačnej doby. Po týchto činnosti urobiť očistu a dezinfekciu budov využívaných na ustajnenie hydiny, ich okolia, dopravných prostriedkov a všetkého materiálu, ktorý môže byť kontaminovaný. Budovy treba ponechať depopulované z nálezových dôvodov najmenej 21 dní pred ďalším zástavom hydiny.
2. Určí okolo infikovaného chovu ochranné pásmo s minimálnym polomerom 3 km a pásmo dohľadu s minimálnym polomerom 10 km.
3. V ochrannom pásme sa vykonávajú nasledovné opatrenia:
  - ✚ identifikácia všetkých chovov hydiny
  - ✚ pravidelné kontroly všetkých chovov hydiny, o ktorých musia byť urobené záznamy
  - ✚ dozor nad všetkou hydinou
  - ✚ použitie vhodných dezinfekčných prostriedkov pri vstupoch a výstupoch z chovov
  - ✚ kontrolu činnosti osôb, ktoré manipulujú s hydinou, dopravných prostriedkov prevážajúcich hydinu
  - ✚ zákaz odsunu hydiny a násadových vajec z chovov, s výnimkou, ak príslušný orgán veterinárnej správy povolil odsuny
  - ✚ zákaz vyvážania alebo rozhadzovania použitej podstielky a hnoja hydiny bez povolenia
  - ✚ zakáže konania veľtrhov, trhov, výstav a iného zhromažďovania hydiny alebo iných vtákov.Tieto opatrenia možno zrušiť najskôr 21 dní po vykonaní mechanickej očisty a dezinfekcie v infikovanom chove.
4. V pásme dohľadu príslušný orgán veterinárnej správy vykoná:
  - ✚ identifikáciu všetkých chovov hydiny,
  - ✚ kontrolu presunov hydiny a násadových vajec,
  - ✚ zakáže presuny hydiny mimo pásma dohľadu počas prvých 15 dní s výnimkou presunu na bitúnok,
  - ✚ zakáže presuny násadových vajec mimo pásma dohľadu s výnimkou presunov do liahne,
  - ✚ zakáže presuny použitej podstielky a hnoja hydiny mimo pásma dohľadu,
  - ✚ zakáže konania veľtrhov, trhov, výstav a iného zhromažďovania hydiny alebo iných vtákov.

Tieto opatrenia možno zrušiť najskôr 30 dní po vykonaní mechanickej očisty a dezinfekcie v infikovanom chove.

Ak sa na území Slovenskej republiky vyskytne klasický mor hydiny a vtákov, vlastníak zvierata má podľa § 40 zákona 488/2002 Z.z. nárok na úhradu 100%

- ✚ nákladov vynaložených za usmrtenie zvierat, zničenie ich tiel, prípadne ich produktov, za čistenie, dezinfekciu a dezinfekciu chovov a zariadení,
- ✚ škôd spôsobených usmrtením zvierat, prípadne zničením ich produktov a za zničenie krmív a zariadení, ktoré sa nemôžu dezinfikovať, za predpokladu, že splnil nariadené núdzové opatrenia.

Ochrana chovov hydiny

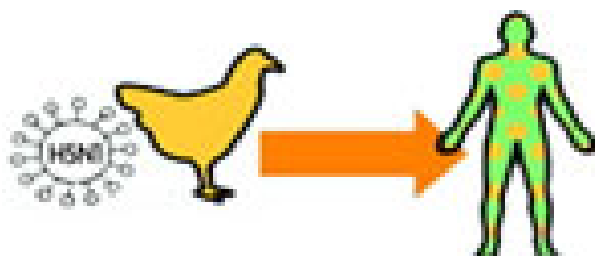

Jedným z možných spôsobov prenosu vtácej chrípky na hydinu a farmové chovy vtákov je prenos z voľne žijúcich vtákov, hlavne z vodného vtáctva. Pravdepodobnosť nakazenia domácej hydiny od voľne žijúcich vtákov závisí na mnohých faktoroch, ako je vzájomná geografická poloha chovu hydiny k migračným cestám voľne žijúcich vtákov, druh hydiny, spôsob chovu a úroveň biologickej bezpečnosti na hydinárskej farme. Chovy s voľným výbehom predstavujú kategóriu s vyšším rizikom možnosti nakazenia, lebo predstavujú kontaktný bod z prírodného zdroja na domáceho hostiteľa. Toto riziko je ešte vyššie v prípade, keď je voľný prístup k vode a krmivu a v krdli sú chované druhy vtákov, ktoré vábajú voľne žijúce vodné vtáctvo, napr. kačica, hus.

Vzhľadom na momentálnu situáciu vo výskyte aviárnej influenzy vo svete, dňa 28.10.2005 bolo vydané mimoriadne núdzové opatrenie pre vlastníka a držiteľa v záujme ochrany štátneho územia Slovenskej republiky pred zavlečením tejto choroby:

- 1) zabrániť priamemu a nepriamemu kontaktu voľne žijúcich vtákov, zvlášť vodného vtáctva s hydinou
  - 2) zabezpečiť prísne oddelenie vodnej hydiny od ostatnej hydiny
  - 3) zakázať chov hydiny u zamestnancov registrovaných fariem v domových hospodárstvach
  - 4) prísne dodržiavať nákup hydiny len z registrovaných fariem so stálym veterinárnym dozomom
- 5) novo nakúpenú hydinu umiestniť do priestorov, ktoré boli vopred vyčistené a dezinfikované
  - 6) pre každú halu používať vlastné pracovné nástroje
  - 7) minimalizovať počty ľudí, ktorí prichádzajú do styku s hydinou
  - 8) správne používať osobné ochranné pomôcky
  - 9) hydinu vo voľnom výbehu kŕmiť a napájať v uzavretom priestore alebo pod prístreškom, ktorý dostatočne bráni prilietavaniu voľne žijúcich vtákov a zamedzuje kontakt voľne žijúcich vtákov s krmivom a vodou určenou pre hydinu
  - 10) vonku umiestnené zásobníky s vodou požadované v záujme zabezpečenia optimálnych životných podmienok pre určité druhy hydiny dostatočne chrániť pred voľne žijúcim vodným vtáctvom
  - 11) hydinu nenapájať vodou zo zásobníkov povrchových vôd prístupných voľne žijúcemu vtáctvu
  - 12) bezodkladne oznamovať príslušnému orgánu veterinárnej správy akékoľvek klinické príznaky vtácej chrípky u hydiny a iných vtákov chovaných v zajatí podľa kritérií:
    - ✚ pokles v príjme potravy a vody o viac ako 20 %,
    - ✚ pokles v produkcii vajec o viac ako 5 % trvajúci dlhšie ako 2 dni,
    - ✚ týždenné úhyny vyššie ako 3 %,
    - ✚ akýkoľvek klinický príznak alebo posmrtné zmeny, ktoré svedčia pre vtáčiu chrípku.

Ďalším z možných spôsobov nakazenia hydiny je nekontrolovaný presun vtákov medzi farmami, obchodovanie medzi chovmi bez veterinárneho dozoru a hlavne veľké riziko predstavuje ilegálne dovezená hydina a vtáky zo zahraničia. Sú dôkazy, že ilegálne dovozy hydiny, hydinových produktov a iného vtáctva a ich produktov sa vyskytujú v početnom množstve a tieto by mohli viesť k zavlečeniu aviárnej influenzy do členských štátov EÚ, vrátane Slovenska.

Riziko nakazenia ľudí vírusom vtácej chrípky

Riziko pre akúkoľvek osobu, ktorá je v styku s infikovanými vtákmi je nízke, prenos je možný priamym kontaktom s infikovanými vtákmi

alebo vtáčimi produktmi. Nakoľko vírus môže prežívať určitý čas v prostredí, predpokladá sa, že riziko nakazenia je i z povrchov predmetov, prachu, atď., ktoré sú kontaminované vtáčimi produktmi – hlavne trusom a sekrétmi dýchacieho ústrojenstva – alebo konzumáciou nedostatočne tepelne opracovaného mäsa a krvi. Pri tepelnom spracovaní hydinového mäsa a hydinových produktov sa vírus vtácej chrípky inaktivuje pri 70 °C.

Perie a páperie z hydiny môže byť takisto infekčné v dôsledku kontaminácie trusom alebo inými telovými tekutinami.

Ďalšie nebezpečenstvo pre ľudí predstavuje už spomenutý nelegálny dovoz hydiny.

Vysokému riziku nakazenia vírusom aviárnej influenzy sú vystavení ľudia, ktorí v rámci cestovania navštevujú krajiny s výskytom vtácej chrípky. Pre zabránenie nakazenia v postihnutých oblastiach je dôležitá osobná hygiena a vyhýbanie sa priamemu a nepriamemu kontaktu s nakazenou hydinou a jej produktami.

Záver

V krajinách bez výskytu tejto choroby, ako je aj SR je prvoradé zabrániť zavlečeniu vírusu do chovov hydiny. Veľmi dôležité je zvýšená informovanosť držiteľov a chovateľov hydiny a exotických vtákov a dodržiavanie mimoriadneho núdzového opatrenia pred zavlečením tejto choroby.

Názov: ***Vtácia chrípka - informatívny materiál pre chovateľov hydiny***

Vydal a vytlačil: ***Štátna veterinárna a potravinová správa SR***

Rok vydania: ***február 2006***

Náklad: ***400 výtlačkov***

ISBN ***80-7148-054-1***

